

Operaties in de krant aangekondigd

Ter gelegenheid van het 160-jarig bestaan van het St. Elisabeth Hospitaal wijdt de Napa enkele artikelen aan de medische wereld op Curaçao tussen 1816 en circa 1930. Vandaag: operaties.

Tekst: **Jeanette van Ditzhuijzen**

de beide officieren van gezondheid 3e klasse Ferguson en Anslyn Nz.

Narcose zoals we die nu kennen bestond voor 1846 nog niet. Om de pijn tijdens een operatie te maskeren diende een flinke hoeveelheid alcohol of laudanum (mengsel van alcohol en opium). En bij een amputatie, zoals die van Peter Stuyvesants rechterbeen — dat in 1644 door een Spaanse kanonskogel werd verbrijzeld — hielp ook stevig afbinden enigszins tegen de pijn en het bloedverlies. Desondanks zal Stuyvesant het doorzagen zeker hebben gevoeld.

Sinds in 1846 de werking van ether in Amerika was beproefd, werd het aangenamer voor patiënten op de operatietafel. Ook op Curaçao, waar de eerste operatie met ether-narcose zo bijzonder was, dat de Curaçaosche Courant er uitgebreid verslag van deed.

De chirurgijn en officier van gezondheid 1e klasse Heinrich Julius Hille was 35 jaar oud, toen hij op die donderdag 7 oktober 1847 de korporaal bij de Compagnie Artillerie, Bonhomme, ging opereren. Plaats van handeling: het Militaire Hospitaal, dat toen in Cartagena, Otrobanda lag.

Omdat het de eerste keer was dat een patiënt ether zou inademen tegen de pijn, waren diverse collega's aanwezig: de artsen Berch Gravenhorst en Jonckheer, officier van gezondheid 2e klasse De Jongh, plus

Gezwel

Bonhomme had een gezwel 'ter grootte van een mansvuist, zittende achter aan het bovenste gedeelte van het regter dybeen'. Dit sneed Hille in vijf minuten weg. Maar het inademen van de ether had al met al twaalf minuten geduurd. Volgens het verslag voelde de patiënt bij de eerste insnede een klein beetje pijn, maar dat was gauw afgelopen, 'zoo dat de lyder door niemand vast gehouden, ongedwongen op de tafel lag'.

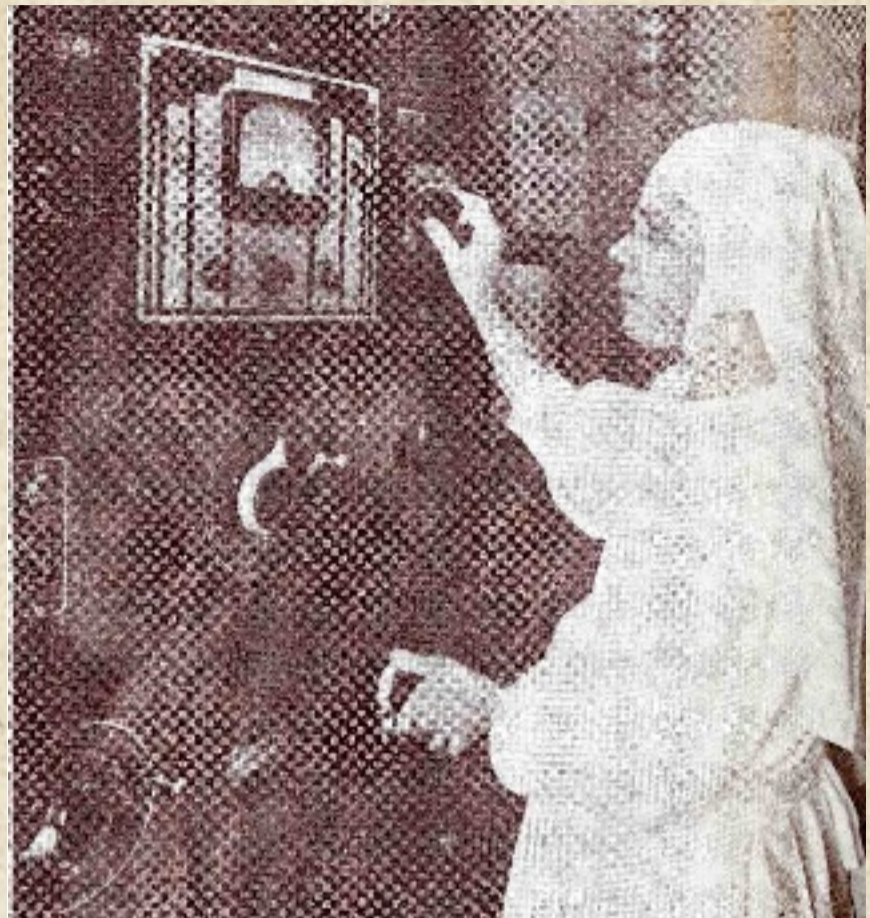
Wel brak hem het koude zweet uit en was er sprake van bloedaandring in het hoofd en een lage pols. Ook leek het Bonhomme alsof hij door muggen werd gestoken en had hij een leeg gevoel in zijn maag. Daarom wilde hij na zijn operatie graag een glaasje jenever. Dankzij de zwavelether verrichtte Hille dat jaar drie geslaagde operaties 'waarbij het pijngevoel genoegzaam geheel en al onderdrukt was, zonder dat de patiënten het bewustzijn verloren hebben'. Het jaar erna verwijderde hij bij Sjoerd Ponne een kankergezwel aan de lip, vrijwel zonder litteken. Ponne was verdoofd met een mengsel van chloroform en ether.

Overigens werd de kunstenaar Fermín de Casas volgens John de Pool niet verdoofd, toen de Venezolaanse arts Manuel Palacio Renjifo (vanaf 1896 op Curaçao) zijn blindedarm weghaalde.

Operatiekamer

Dankzij de narcose en de toegenomen kennis over bacterievrij opereren nam de chirurgie in de 19e eeuw een steeds grotere vlucht, al was die volgens de latere dokter Hartz rond 1900 nog weinig ontwikkeld en 'voornamelijk door de garnizoensarts dr. Lens beoefend'.

Het ziekenhuis kreeg dan ook pas in 1906 een operatiekamer op de eerste verdieping met daartegenover twee kamers waar geoperende patiënten konden herstellen. Er was ook een kamer voor de instrumenten 'der heeren operateurs'. Een bijzondere blindedarmoperatie voerde dokter Lens twee jaar later uit. Een spoedope-

Een non bedient een röntgenapparaat. Foto uit het boek *Gods wijngaard in de West* (onder redactie van Valdemar Marcha, uitgeverij Caribpublishing).

ratie, die niet in het ziekenhuis plaatsvond, maar op Sero Bonito, ten huize van de patiënt, de 19-jarige Mongui Maduro.

In de krant

Begin 20e eeuw waren operaties zo bijzonder dat ze regelmatig in de krant werden aangekondigd. Zoals de oogoperatie van C.D. Meyer, 'de nestor onder de Curaçaose journalisten' in mei 1912; of de amputatie van Joos de Windt, eind van dat jaar. De artsen Maurice Cohen Henriquez en Thomas Gaerste, geassisteerd door Johannes Evertsz, zetten zijn linkerbeen af. Voor het eerst werd plaatselijke verdoving toegepast: 'lumbale anesthesie door een inspuiting met Stonani van 1 procent'.

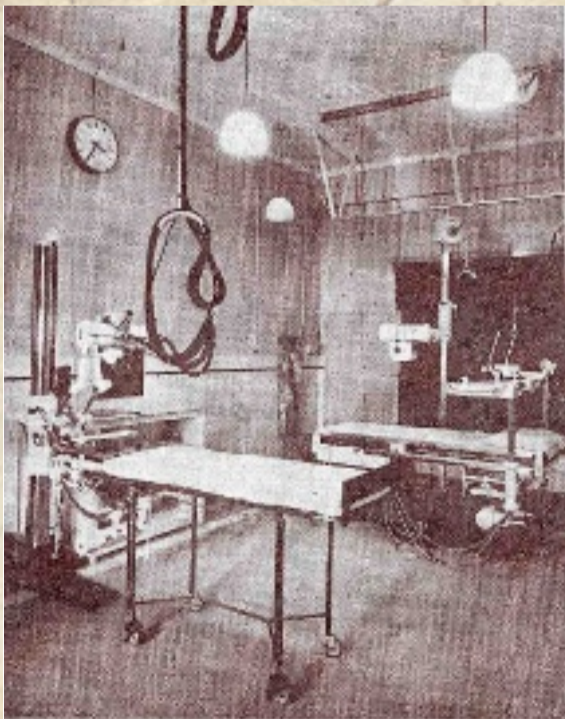
In 1913 werd een ander staaltje van medisch kunnen in de krant

vermeld: het verwijderen van een vleesboom. Opnieuw opereerde Cohen Henriquez en keken de artsen Evertsz, Lourens, Gaerste en De la Cabada toe.

Eerste röntgenapparaat

In 1929, toen het ziekenhuis inmiddels serieus opgeleide chirurgen had, vonden er volgens de Amigoe 488 operaties plaats. In dat jaar werd ook het eerste röntgenapparaat aangeschaft.

De eerste als zodanig opgeleide chirurg, Hendrik Boogaart, kwam pas in 1919 naar Curaçao. Hij was eerste assistent-operateur geweest in het Groot Stedelijk Ziekenhuis te Rotterdam en ging werken voor de Curaçaosche Petroleum Maatschappij. Als gouvernements-chirurg was hij belast met de operaties van onvermogenen.

Een operatiekamer van Hugenholtz. Op de voorgrond de instrumententafel, achter de operatietafel. Foto uit *Gods wijngaard in de West*.

Julius Hille (1812-1849)

Julius Heinrich Hille werd op 27 september 1812 in het Duitse Marburg geboren. Hij werkte als officier van gezondheid 2e en 3e klasse in Suriname, voor hij eind 1846 met vrouw Bertha en hun twee kinderen naar Curaçao kwam. Daar werd hij — inmiddels officier 1e klasse — chef bij het militaire hospitaal. In 1849 werd Hille Ridder van het (Franse) Legioen van Eer. Lang heeft hij er niet van mogen genieten. Een maand na de geboorte van zijn vierde kind overleed hij, op 20 november 1849, 37 jaar oud. Zijn vrouw Bertha liet daarna ter nagedachtenis aan haar man aan de namen van hun vierde kind - Maximilian Conrad Nilson - de naam Julius toevoegen. Kort daarna verkocht zij haar inboedel en in mei 1850 stapte de jonge weduwe met haar vier kinderen op de boot naar Europa.